

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



**Факультет/інститут
Навчально науковий інститут мистецтв**

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Стилістичні особливості українського пластичного мистецтва ХХ століття

Рівень вищої освіти – ____ третій (освітньо-науковий)_____
(перший (бакалаврський); другий (магістерський); третій (освітньо-науковий))

Освітня програма образотворче мистецтв, декоративне мистецтво, реставрація
(доктор філософії)

Спеціалізація образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація

Спеціальність 023 образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від “26” серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Стилістичні особливості українського пластичного мистецтва ХХ століття
Викладач (і)	Дундяк Ірина Миколаївна
Контактний телефон викладача	+38 (0342) 52 34 29
E-mail викладача	iryna.dundiak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	___3__ кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації до самостійної роботи проводиться на практичних заняттях, з приводу деталей оформлення ескізів (за потреби) онлайн у меседжерах, емейлом у межах робочого часу викладача.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості стилістики українського пластичного мистецтва.

ОК «Стилістичні особливості українського пластичного мистецтва ХХ століття» належить до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта та покликаний розширити науково-дослідний апарат студента, дати йому необхідні теоретичні основи у розумінні стилістичних виявів візуального мистецтва України ХХ століття, сформувані необхідні навички аналізу творчих виявів на різних історичних відтинках, ознайомити з основними історіографічними джерелами в сучасному українському мистецтвознавстві, а також розкрити професійні компетентності як сформованого науковця.

Пропонований курс полягає як у висвітленні мистецьких стилістичних напрямків, що мали місце в українському мистецтві впродовж ХХ – на початку ХХІ століть, вивченні основних теоретичних напрацювань у сфері українського візуального мистецтва, принципами та методами дослідження українського мистецтва, а також у наданні методичних рекомендацій щодо виконання конкретних індивідуальних наукових завдань з тематики візуальної культури та мистецтва.

Курс поглибить вміння аспірантів обирати теми, орієнтуватися у проблематиці та методах досліджень, актуальних для сучасної української мистецтвознавчої науки, у відповідності до певного виду наукової роботи, а також практичні навички праці з різними науковими джерелами.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає в особистісному художньо-естетичному розвитку студентів-аспірантів, формуванні у них світоглядних орієнтацій, загальних і фахових компетентностей у сфері культурології, вихованні потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні в процесі опанування цінностями української культурно-мистецької спадщини.

Курс «Стилістичні особливості українського пластичного мистецтва ХХ ст.» має на меті ознайомлення з основними етапами та специфічними рисами мистецтва України ХХ-початку ХХІ ст., формування у студентів цілісного уявлення про процеси та феномени в мистецтві України, що визначили важливі риси національної культури ХХ-поч. ХХІ ст., на прикладі творів архітектури, живопису, графіки, скульптури, народного ДУМ. Акцент робиться на дослідженні творчості знакових особистостей українського мистецтва, які формували у різні часи важливі для національної культури ідеї, смисли, та художні концепції.

Практична частина курсу зосереджується на засвоєнні аспірантами основних теоретичних положень, знань у практичних ситуаціях; вмінні збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування мистецтвознавчих та культурологічних досліджень візуального мистецтва, застосовуючи фахову термінологію; готувати історіографічну базу наукових досліджень з візуального мистецтва.

4. Програмні компетентності та результати навчання

За ОП аспіранти мають удосконалити на ОК такі загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до пошуку, оброблення, компетентного відбору інформації з різних джерел для професійної діяльності та власного наукового дослідження

ЗК-2. Здатність до критичного абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-3. Здатність проведення власного наукового дослідження на відповідному фаховому рівні та усвідомлення його актуальності для національного та світового мистецтва.

ЗК-5. Здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу.

ЗК-6. Здатність дотримуватися кодексів професійної етики та виявляти ініціативу в науково-організаційній діяльності.

ФК-1. Здатність виконувати оригінальні дослідження на основі ґрунтовного розуміння історії й теорії образотворчого, декоративного мистецтва та збирати необхідну інформацію.

ФК-2. Володіти методологією проведення наукових досліджень у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та методами атрибуції, експертизи, класифікації мистецьких об'єктів і пам'яток культури.

ФК-3. Здатність систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію у сферах культури і мистецтва та формулювати обґрунтовані висновки, відповідні до поставленої мети та завдань інтерпретувати,

ФК-4. Вміння писати наукові статті, анотації.

ФК-7. Здатність до наукового спілкування та ведення наукової дискусії, аргументування власних думок.

ФК-8. Здатність викладати фахові дисципліни у закладах вищої освіти, проектувати освітні програми та розробляти методики викладання мистецьких дисциплін для різних аудиторій в поза академічній аудиторії.

Що на практиці буде втілено у такій формі результатів навчання:

ПРН-1. Глибокі знання з історії й теорії мистецтва наукового пізнання, що необхідні для проведення

наукового дослідження на основі розумінням історичних, геокультурних та етнопсихологічних чинників мистецьких процесів.

ПРН - 2. Глибокі знання принципів логіки, основних мистецтвознавчих понять, вміння застосовувати фахову мистецтвознавчу термінологію.

ПРН - 3. Вміння використовувати філософські та загальнонаукові методи дослідження.

ПРН - 5. Вміння аналізувати, систематизувати, критично оцінювати доробок попередніх учених.

ПРН -6. Вміння рецензувати, коментувати, цитувати наукову літературу, в тому числі іноземною мовою.

ПРН - 8. Володіти основними методами атрибуції, експертизи та реставрації творів образотворчого та декоративного мистецтва.

ПРН -10. Вміння створювати презентації та використовувати різноманітне технічне обладнання для популяризації власних наукових досліджень серед наукової спільноти та зацікавленого кола.

ПРН -11. Вміння вільно презентувати результати досліджень, обговорювати, вести наукову дискусію з фахівцями й нефахівцями про наукові та прикладні проблеми образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації державною та іноземною мовами.

ПРН - 12. Здатність писати, рецензувати наукові статті, в тому числі іноземною мовою у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях; підготувати дисертаційну роботу і представити її до захисту відповідно до чинних вимог.

ПРН - 14. Дотримання принципів академічної доброчесності, правових основ дослідницьких робіт, законодавства України в галузі культури, мистецтва та охорони пам'яток.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	52

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
3	023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	2	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни	
Тема	кількість год.

	лекції	заняття	сам. роб
1. Тема 1. Особливості культурного процесу та мистецтва України ХХ- поч. ХХІ ст. Стилiстичнi напрямки поч. ХХ ст. Модерн i модернiзм. Дослiдники українського мистецтва ХХ столiття. Складнiсть вивчення окремих перiодiв, напрямкiв та творчостi художникiв. Пошук нацiонального стилю в арх. поч.ХХ ст.Дiяльнiсть В.Кричевського, I.Левинського, Є.Нагiрного, В.Городецького та iн. Живопис. Утвердження реалiстичного пейзажу. Тв. С.Василькiвського, М.Пимоненка, Костандi, П.Нiлуса. Графiка Г.Нарбута, О.Сластiона, I.Їжакевича. Ремiсничi мистецькi школи. Заснування мистецькихшкiл.	2	1	5
Тема 2. Конструктивiзм i нацiональнi риси українського мистецтва 1920-30-х рр. Архiтектура. Споруда Харкiвського Держпрому. Конструктивiзм. живопис, графiка. Академiя мистецтв. М.Бойчук та його школа. Тв. I.Кавалерiдзе, Ф.Кричевського, В.Кричевського, М.Самокиша.	2	1	5
Тема 3. Новаторство українського авангарду. Творчiсть В.Пальмова, О.Богомазова, В. та Д.Бурлюкiв, О.Екстер. Супрематизм К.Малевича. Живопис та сценографiя А.Петрицького, В.Меллера. Скульптура О.Архипенка.	2	2	6
Тема 4. Стилiстичнi особливостi мистецтва захiдних земель України першої пол. ХХ ст. Тв. Т.Копистинського, К.Устияновича, Ю.Панькевича, М.Сосенка, П.Холодного, I.Труша, М.Iвасюка, Я.Пстрака. Митрополит Шептицький як меценат української культури та мистецтва. О.Новакiвський та його мистецька школа. Тв.О.Кульчицької, О.Куриласа, А.Манастирського.	2	2	6
Тема 5. Традицiї i новаторськi риси мистецтва Прикарпаття. Тв. Г.Крука, М.Черешньовського, М.Бринського, Я.Лукавецького, Д.Iванцева, М.Зорiя, О.Коровая , графiка О.Сорохтея, О.Гнапка та iн. Народнi художнi промисли та осередки народного мистецтва.	2	2	5
Тема 6. Українське мистецтво «совєтського тоталiтаризму». Архiтектура. Скульптура В.Борисенка, Е.Миська, Д.Крвавича та iн. Живопис. Особливостi стилiстики соцреалiзму. Творчiсть М.Глуценка, К.Звiринського, Т.Яблонської, М.Фiголя. Графiка М.Дерегуса, Г.Якутовича, О.Данченка, В.Касiяна. Тв. Д.Лiдера, Ф.Нiрода, Є.Лисика.	2	2	5
Тема 7. Рух творчого опору «шiстдесятникiв». Творчiсть В.Зарецького, А.Горської, Л.Семикiної, Г.Севрук, О.Заливахи, I.Задорожного. Втiлення нових концепцiй монументалiзму.	2	2	5
Тема 8. Стилiстичнi пошуки митцiв українського зарубiжжя. Тв. Р.Жука, Пластика Л.Мола, та iн. Iконопис Ю.Мокрицького, Х.Дохват. Малярство С.Гординського, О.Грищенко, М.Мороза, В.Курилика. Графiка Я.Гнiздоського. Тв. М.Бутовича, Г.Мазепи, М.Бiдняка.	2	2	5
Тема 9. Українське мистецтво кiнця ХХ –поч. ХХІ ст.	2	2	

Сучасний стан архітектури, скульптури, живопису, графіки, ДУМ. Творчість Ф.Гуменюка, З.Кецала, І.Остафійчука, Р.Романишина, В.Лопати, М.Стороженка. Тенденції розвитку сучасного мистецтва. Відродження церковної архітектури, іконопису.			
Тема 10. Постмодерністська модель світу та її прояви в сучасному українському мистецтві. Творчість І.Марчука, А.Криволапа, В.Сидоренка та ін. Бінале сучасного мистецтва, новітні галереї. Кураторські проекти (роль куратора у просуванні мистецького «продукту») . Новітні форми презентації мистецьких творів.	2	2	5
ЗАГ.:	20	18	52

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Залікова оцінка виставляється підсумком балів (100 балів максимум) поточного оцінювання за семестр: балів по семінарських заняттях та за практичні завдання (самостійні), виконані в повному обсязі. За умови відсутності аспіранта на деяких семінарських заняттях, то питання з пропущеного семінарського будуть усно відпрацьовані ним на заліку й оцінені викладачем.</p> <p>Основними способами контролю на семінарських заняттях є індивідуальне та фронтальне опитування, тестові завдання, обговорення у групі проблемних питань, аналіз ситуативних завдань. Кожен семінар має окремий блок різних варіантів контрольний робіт, що оцінюється 10 балами.</p> <p>Аспіранти на кожну тему мають індивідуальне науково-дослідне завдання (по 10 балів за кожне). За невчасно здані завдання (відповідно до графіку) знімається по 4 бали з кожного.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Самостійні завдання науково-дослідницького спрямування курсу розробляються викладачем на початку семестру для кожного аспіранта індивідуально з урахування тематики його дослідницьких уподобань та теми дисертації.</p> <p>Загальні критерії оцінок письмових завдань:</p> <p>“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст поставленого завдання відповідно до тематики та рівня складності державною та іноземними мовами; правильно застосовує одержані теоретичні знання для письмового викладу матеріалу; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи зібрану джерельну базу;</p> <p>“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати поставлене письмове завдання; загалом правильно розкриває основний зміст теми науково-дослідницького завдання; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку щодо об’єкту сакрального мистецтва, робити висновки та узагальнення; у тексті допускає незначні неточності;</p> <p>“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань індивідуального завдання викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень письмового завдання серйозні помилки, неточності;</p> <p>“незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять тематики індивідуального завдання; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення теми; допускає принципові помилки при викладі тексту завдання.</p>

Семінарські заняття	<p>Загальні критерії оцінок форм контролю семінарських:</p> <p>“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання; творчо підходить до вирішення поставлених завдань; правильно застосовує одержані теоретичні знання для розв’язання практичних завдань; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи джерельну базу;</p> <p>“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати завдання; правильно розкриває основний зміст матеріалу; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку, робити висновки та узагальнення; у відповіді допускає незначні неточності;</p> <p>“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень допускає серйозні помилки, неточності;</p> <p>“незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення; допускає принципові помилки при виконанні більшості завдань, передбачених програмою</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність успішно виконаних індивідуальних науково-дослідницьких робіт з курсу
Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка виводиться загальним підсумком балів за всі види робіт за семестр.

7. Політика навчальної дисципліни

<p>Письмові роботи:</p> <p>Академічна доброчесність: Під час навчання аспірантам створюється атмосфера та умови максимально подібні до реальної науково-дослідницької праці. Не допускається використання чужої інтелектуальної власності, відслідковується викладачем плагіат. На цьому курсі політика академічної доброчесності є принципово важливою. Будь яка робота, яка виконана не вами, але ви видаєте її за власну вважатиметься крадіжкою, розглядатиметься академічною комісією і може мати негативні наслідки для вашого подальшого навчання</p> <p>ПНУ розділяє фундаментальні цінності академічної доброчесності: Чесність, Довіра, Справедливість, Повага та Відповідальність. Кожен учасник освітнього процесу в університеті несе персональну відповідальність за дотримання академічної доброчесності.</p> <p>Відвідування всіх занять є обов’язковим (за виключенням індивідуального графіку та задокументованих поважних причин). Відсутність без поважних причин на більше ніж 40% практичних занять дає право викладачу знімати 10 балів від загальної суми балів набраної здобувачем суми за семестр або давати додаткові завдання.</p> <p>Неформальна освіта: передбачена та регулюється положеннями університету. В разі вивчення здобувачем подібної тематики з курсу під час неформальної освіти, можливе перезарахування завдань, за умови наявності підтверджуючих документів.</p>

8. Рекомендована література

--

1. Авраменко О. Терези доли Віктора Зарецького, К, 2011. 592 с.
2. Антонович Є., Захарчук-Чугай Р., Станкевич М. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1992. 271с.:іл.
3. Білецький П. Скарбинетлінні. Українське мистецтво у світовому художньому процесі. К.: Мистецтво, 1974.
4. Бірюльов Ю. Мистецтво Львівської сецесії. Львів: вид-во «Центр Європи», 2005. 184с.: і.
5. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом / Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття. Львів, 2001. 176 с.: іл.
6. Гординський С. Про мистецтво. Упоряд. Х.Береговська. Львів, Апріорі, 2015. 1024 с.
7. Драган М. Українські дерев'яні церкви. Львів, б.м.в., 1937.
8. Захарчук-Чугай Р. Українська народна вишивка. К.: Мистецтво, 1988.
9. Запаско Я., Овсійчук В., Чарновський О., Степко С. Мистецтво оновленого краю. К.: Мистецтво, 1979. 172с.: іл.
10. Історія українського мистецтва: У 6 т. / під ред. П.Бажана. К.: Мистецтво, 1966. Том 5-6.
11. Історія української архітектури / під ред. Тимофійка. К.: Техніка, 2003. 650с.:іл.
12. Клочко Д. Сховане мистецтво. Київ, 2023. 288с.
13. Кравченко Я. Школа Михайла Бойчука. Тридцять сім імен. К.: Майстерня книги, Оранта, 2010. 400с.: іл.
14. Кривавий Д., Овсійчук В., Черепанова С. Українське мистецтво. В 3-х т. Львів, 2003, 2004. Т. 3.
15. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ ст. К., 2007.
16. Лобановський Б., Говдя П. Українське мистецтво др. пол. ХІХ - поч. ХХ ст. К.: Мистецтво, 1989.
17. Логвин Г. Україна и Молдавия (справочник-путеводитель)– М.: Искусство – Лейпциг: Эдицион, 1982. 496с.: ил.
18. Лукань В. Історія українського мистецтва. Курс лекцій. Конспект. Івано-Франківськ: Видавець Третьак І.Я., 2010. 150с.: іл.
19. Львівський музей українського мистецтва: Альбом / Авт.-упоряд. А.Я.Новаківський. К.: Мистецтво, 1987. – 112с.: іл.
20. Матейко К. Український народний одяг. К.: Мистецтво, 1977.
21. Мисюга Б. Гермеичне колу Карла Звіринського: альбом-монографія. Луцьк-Львів, 2019. 280с.
22. Мипці України: Енцикл. Довід / за ред. А.В.Кудрицького. К.: Українська енциклопедія імені М.П.Бажана, 1992. 848с.
23. Моздир М. Українська народна дерев'яна скульптура. К.: Мистецтво, 1980.
24. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. Львів: Кам'яяр, 1969.
25. Нариси з історії українського мистецтва. К. Мистецтво, 1966.
26. Німенко А. Українська скульптура др. пол. ХІХ - поч. ХХ ст. К.: Мистецтво, 1963.
27. Нога О. Іван Левинський. Архітектор, підприємець, меценат. Львів: Центр Європи, 2009. 192с.: іл.
28. Овсійчук В. Олекса Новаківський. Львів, Інститут народознавства НАН України, 1998. 320с.:іл.
29. Олександр Архипенко: Альбом/ Есе В.О.Коротича. К.: Мистецтво, 1989. 200 с.: іл.
30. Рубан В. Забытые имена: Рассказы об украинских художниках ХІХ-начала ХХвв. К.: Наук. Думка, 1986. 220с.: іл.
31. Рубан В. Український портретний живопис другої половини ХІХ – початку ХХ століття. К.: Наук. Думка, 1986. 224с.: іл.
32. Свенціцька В., Откович В. Українське народне малярство ХІІІ-ХХ ст. К.: Мистецтво, 1991. 460с.: іл.
33. Словник художників України. К.: Мистецтво, 1973.
34. Словник українського сакрального мистецтва / за ред. М. Станкевича.— Львів: Інститут народознавства НАНУ, 2006.— 288 с., іл.
35. Соколюк Л. Графіка Бойчукістів. – Харків-Нью-Йорк, 2002. 223с.:іл.
36. Станкевич М. Українські випинанки. К.: Мистецтво, 1995.
37. Станкевич М. Українське художнє дерево. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2002. 480с.: іл.
38. Станкевич М. Теорія рами. Львів, СКМ, 2015.
39. Степовик Д. Історія української ікони Х-ХХ ст. К.: Либідь, 1996. 440с.: іл.
40. Степовик Д. Іконологія та іконографія. Івано-Франківськ, 2003. 320с.: іл.
41. Степовик Д. Скарби України. К.: Наукова думка, 1990. 180с.: іл.
42. Український Авангард 1910-30-рр. Альбом./ Авт. – упоряд. Д.О.Горбачов. К.: Мистецтво, 1996. 400 с.:іл.
43. Український живопис ХІХ-поч. ХХ століття. Альбом. Хм.: Галерея, К.: Артанія Нова, 2005. 272с.:іл.
44. Український живопис: сто вибраних творів: Альбом / Авт.-упоряд. Ю.В.Белічко. К.: Мистецтво, 1989. 191с.:іл.
45. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ-поч. ХХ століття / 36 статей за ред. В.Ясієвича. К.: Наук. думка, 2000. – 150с.: іл.
46. Українське мистецтво у міжнародних зв'язках. К.: Наук. Думка, 1983. – 260с.
47. Українські мипці у світі/ матеріали до історії українського мистецтва 20 століття. Автор-упорядник Г.Стельмащук, Львів, Апріорі, 2013 – 520 с.
48. Українське народне мистецтво: У 5 т. К.: Мистецтво, 1960-1974.
49. Словник сучасного мистецтва. Посібник. Випуск 1./ упоряд. К.Бадянова, Л.Наконечна, К.2021. 144с.
50. Харківська пейзажна школа останньої чверті ХІХ-початку ХХ ст.: Альбом / автори В.Немцова, С.Бінусова,

О.Денисенко. К, Родовід, 2009. 272 с.

51. Шмагало Р. Словник мистців-педагогів України та з України в світі. Львів: Українські технології, 2002.
52. Ясієвич В. Архітектура України на рубежі XIX-XX ст. К.: Мистецтво, 1988. 220с.: іл.
53. Яців Р. Українське мистецтво XX століття: Ідеї. Явища. Персоналії. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2006. 352с.: іл.
54. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: Українська теоретична думка XX століття: Антологія / Упоряд. Р.М. Яців. – Частина 1-4. – Львів: Львівська національна академія мистецтв; Інститут народознавства НАН України, 2012, 2016, 2022.

Дундяк Ірина Миколаївна,
доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри дизайну і теорії мистецтва